

КАРАКТЕРИСТИКЕ САОБРАЋАЈНИХ НЕЗГОДА КОЈЕ СУ ИЗАЗВАЛИ САОБРАЋАЈНИ ДЕЛИНКВЕНТИ У СРБИЈИ У ПЕРИОДУ 1990-2005

др Јовица Васиљевић, дипл. инж. саобр.,
Агенција за безбедност саобраћаја, Београд,
jovica.vasiljevic@abs.gov.rs

Ђорђе Врањеш, маст. инж. саобр.,
„Škoda AutoCacak”, djordje.vranjes@autocacak.co.rs

Доц. др Горан Јованов, дипл. инж. маш.,
Криминалистичко-полицијска академија, Београд,
goran.jovanov@kpa.edu.rs

Немања Јованов, мастер. дипл. менаџ.,
Аеродром Никола Тесла, Београд, nemanjjajovanov@gmail.com

Стручни рад

Резиме: У раду је дата анализа карактеристика саобраћајних незгода које су изазвали саобраћајни делинквенти у Србији. Приказани су резултати анализе судских пресуда и досијеа за 562 саобраћајна делинквента који су служили казну затвора у окружним Казнено поправним заводима у Србији, у Сремској Митровици и Пожаревцу у периоду од 1990 до 2005 године. Анализа је обухватила узроке настанка незгода, временску дистрибуцију незгода и друге карактеристике ових саобраћајних незгода.

Кључне речи: безбедност саобраћаја, саобраћајне незгоде, узроци, возачи, саобраћајни делинквенти

CHARACTERISTICS OF TRAFFIC ACCIDENT CAUSED BY TRAFFIC DELINQUENTS IN SERBIA IN PERIOD 1990-2005

Jovica Vasiljević, Ph.D. TE

Agency for Traffic Safety, Belgrade, jovica.vasiljevic@abs.gov.rs

Djordje Vranješ, M.Sc. TE

„Škoda AutoCacak”, djordje.vranjes@autocacak.co.rs

Goran Jovanov, Ph.D. ME

Criminal Police Academy, Belgrade, goran.jovanov@kpa.edu.rs

Nemanja Jovanov, M.Sc. Management.,

Nikola Tesla Airport, Belgrade, Serbia, nemanjjajovanov@gmail.com

Professional paper

Abstract: The paper gives an analysis of traffic accident characteristics caused by traffic delinquents in Serbia. Here are given results of the analysis of 562 court judgments and files for traffic delinquents who served a prison sentence in the District Criminal correctional institutions in Serbia, Sremska Mitrovica and Požarevac in the period from 1990 to 2005. The analysis covered the causes of accidents, temporal distribution of accidents and other characteristics of these traffic accidents.

Keywords: traffic safety, traffic accidents, causes, drivers, traffic delinquents

1. УВОД

Саобраћај по својим карактеристикама представља веома важну област друштвеног живота, који са једне стране омогућава значајне друштвене користи, а са друге стране оптерећује то исто друштво кроз негативне појаве које настају у процесу одвијања саобраћаја. У погледу величине степена опасности које оптерећују друштво, најизраженије су саобраћајне незгоде. Масовни људски и материјални ресурси, у свим земљама света, изложени су овој опасности.

Човек заузима најзначајније место у структури фактора који утичу на безбедност саобраћаја, и осим непосредног утицаја на настајање саобраћајних незгода (као корисник пута) у великој мери утиче и на остале факторе функционисања саобраћајног система, а пре свега на возило и пут.

Са овог аспекта најзначајнији су возачи моторних возила као учесници у саобраћају јер том приликом они чине највећи број грешака приликом којих настају саобраћајне незгоде. Због тога пажњу треба посветити карактеристикама понашања возача, а посебно оних који чешће чине саобраћајне прекршаје и изазивају саобраћајне незгоде [1]. Ове возаче још називамо и саобраћајним делинквентима или возачима високог ризика.

Ради свеобухватног сагледавања димензије проблема безбедности саобраћаја, поред утврђивања личних карактеристика, тзв. возача високог ризика, неопходно је утврдити и саме карактеристике саобраћајних незгода које изазивају ови возачи.

1.1. Значај утврђивања карактеристика саобраћајних незгода које изазивају саобраћајни делинквенти

За стицања свеобухватне слике механизма настанка саобраћајних незгода, неопходно је да се утврде феноменолошке и етиолошке карактеристике саобраћајних незгода у којима су учествовали осуђени због извршеног кривичног дела „тешко дело против безбедности јавног саобраћаја“.

Да би се према саобраћајним делинквентима, односно возачима високог ризика предузимале адекватне мере у циљу промене њиховог понашања и смањења броја ових возача на путевима у саобраћају, потребно је поред

анализе њихове структуре личности, социо-демографских обележја и ставова, изучавати и узроке настанка саобраћајних незгода које су изазвали и друга обележја ових незгода.

1.2. Предмет и циљ истраживања

Предмет истраживања у раду су 562 правноснажне судске пресуде и досијеи саобраћајних делинквената који су служили казну затвора у Казнено поправном заводу (КПЗ) Сремска Митровица и КПЗ Пожаревац у периоду од 1990. до 2005. године у Србији [2].

Циљ истраживања је утврђивање карактеристика саобраћајних незгода које изазивају саобраћајни делинквенти (узроци настанка, врсте незгода, временска и просторна дистрибуција незгода и др.), ради предузимања даљих мера на смањењу броја саобраћајних незгода у Србији.

2. МЕТОД ИСТРАЖИВАЊА

Казнено-поправни заводи су изабрани тако да обухвате просторно већу географску расподелу држављана Србије који су осуђени на казну затвора због извршеног кривичног дела “тешко дело против безбедности јавног саобраћаја”.

Да би се у поступку истраживања добили релевантни подаци за анализу резултата, примењени су методи прикупљања, селекције и анализе података.

За потребе овог истраживања, издвојени су за анализу доступне судске пресуде и досијеи саобраћајних делинквената који су били на издржавању казне затвора у КПЗ Сремска Митровица (300 досијеа) и КПЗ Пожаревац (262 досијеа). Истраживање је спроведено током 2005. и 2006. године [3].

3. РЕЗУЛТАТИ АНАЛИЗЕ СУДСКИХ ПРЕСУДА И ДОСИЈЕА САОБРАЋАЈНИХ ДЕЛИНКВЕНАТА У СРБИЈИ

3.1. Узроци саобраћајних незгода

Највећи број саобраћајних незгода је настао услед алкохола (54,26%), затим услед структуре личности (11,74%) и непажње (8,01%)-табела 1.

Може се закључити да велики број незгода настаје у моментима када су способности човека релевантне за учешће у саобраћају умањене пошто је алкохол фактор који у највећој мери утиче на смањење способности човека.

Поред тога види се да један број незгода настаје као последица недостатка правовремених информација за учешће у саобраћају (непажња), док је мањи број незгода настао због осталих узрока.

У структуру личности су сврстана драстична противправна понашања учесника у саобраћају, као што су: трке аутомобилима; вожња без положеног возачког испита, неприлагођеном брзином, са нерегистрованим возилом и лажним таблицама; вожња теретног возила под утицајем алкохола и неприлагођеном брзином од стране лица коме је једна нога ампутирана; претицање колоне возила на непрегледном месту; вожња неприлагођеном брзином са неисправним уређајима за заустављање и др.

Табела 1. Преглед структуре узрока саобраћајних незгода које су изазвали саобраћајни делинквенти који су издржавали казну затвора у КПЗ Сремска Митровица и Пожаревац у периоду од 1990. до 2005. године

Узрок саобраћајне незгоде	Број незгода у периоду од 1990. до 2005. године	
	број	%
Алкохол	305	54,26
Умор	1	0,18
Болест	1	0,18
Непажња	45	8,01
Ставови, мотиви, навике и сл.	11	1,96
Структура личности	66	11,74
Недовољно знање и вештине	8	1,42
Недовољно искуство	1	0,18
Недостатак на возилу	6	1,07
Клизав кол., магла, снег, киша и сл.	14	2,49
Остало	104	18,51
Укупно	562	100,00

Већи број узрока није дефинисан, тако да је 18,51% узрока сврстано у категорију *остало*, што додатно отежава напоре у изучавању саобраћајних незгода као негативних појава у друштву.

3.2. Појавни облици саобраћајних незгода

У највећој мери грешке саобраћајних незгода настају када захтеви саобраћаја у једном моменту превазиђу људске способности. Због тога се најчешће грешке и јављају при сложеним саобраћајним ситуацијама [4].

Подаци показују да је највећи број саобраћајних незгода настао услед неприлагођене или непрописне брзине (53,01%) и неправилног скретања, кретања и окретања (29,36%)-табела 2.

Претицање представља једну од најсложенијих и најопаснијих радњи у саобраћају, а услед неприлагођене брзине време за безбедно реаговање се смањује што утиче на повећане захтеве у саобраћају.

Табела 2. Преглед појавних облика саобраћајних незгода које су изазвали саобраћајни делинквенти који су издржавали казну затвора у КПЗ Сремска Митровица и Пожаревац у периоду од 1990. до 2005. године

Појавни облик саобраћајне незгоде	Број незгода у периоду од 1990. до 2005. године	
	Број	%
Непрописна или неприлаг. брзина	298	53,01
Непрописно или неправ. претицање	37	6,58
Неуступање првенства пролаза	36	6,41
Неправилно скретање, крет. и окрет.	165	29,36
Непрописно или неправ. мимоилажење	2	0,36
Непрописно или неправил. обилажење	6	1,07
Непрописно заустављање и паркир.	5	0,89
Недржање безбедног одстојања	7	1,25
Остале грешке возача	5	0,89
Остало	1	0,18
Укупно	562	100,00

Скоро идентично је присуство грешака непрописног или неправилног претицања (6,58%) и грешака неуступања првенства пролаза (6,41%).

3.3. Врсте саобраћајних незгода

Од врста саобраћајних незгода у највећој мери се јављају налет на пешака (33,45%), а потом судар возила из супротних смерова (17,26%), налет на бициклисту (13,70%), бочни судар (9,61%) итд. Може се истаћи да је знатно учешће саобраћајних незгода са рањивим корисницима пута (табела 3).

Високо учешће пешака и бициклиста у саобраћајним незгодама са настрадалим лицима указује на потребу појачаног превентивног и репресивног рада са овим категоријама учесника у саобраћају. Поред тога, неопходно је и стално спровођење кампања за повећање безбедности рањивих категорија учесника у саобраћају.

Табела 3. Преглед врста саобраћајних незгода које су изазвали саобраћајни делинквенти који су издржавали казну затвора у КПЗ Сремска Митровица и Пожаревац у периоду од 1990. до 2005. године

Врста саобраћајне незгоде	Број незгода у периоду од 1990. до 2005. године	
	број	број
Судар возила из супротних смерова	97	17,26
Бочни судар	54	9,61
Судар при возњи у истом смеру	33	5,87
Удар у објекат на путу	30	5,34
Удар у заустав. или паркирано возило	28	4,98
Превртање возила на путу	11	1,96
Слетање возила са пута	37	6,58
Налет на пешака	188	33,45
Налет на бициклисту	77	13,70
Налет на пешака и бициклисту	2	0,36
Испадање из возила	4	0,71
Судар са возом на пружном прелазу	1	0,18
Остало	0	0,00
Укупно	562	100,00

3.4. Место настанка саобраћајних незгода

Највећи број саобраћајних незгода догодио се у насељеним местима, и то 384 или 68,33%. Ван насеља се догодило 178 саобраћајних незгода или 31,67% (табела 4).

Табела 4. Преглед места настанка саобраћајних незгода које су изазвали саобраћајни делинквенти који су издржавали казну затвора у КПЗ Сремска Митровица и Пожаревац у периоду од 1990. до 2005. године

Место настанка саобраћајне незгоде	Број незгода у периоду од 1990. до 2005. године	
	број	%
У насељу	384	68,33
Ван насеља	178	31,67
Непознато	0	0,00
Укупно	562	100,00

Према званичној статистици у насељу се дешава око 70% а ван насеља око 30% саобраћајних незгода. Последице су обично теже у саобраћајним незгодама ван насеља, с обзиром на то да се на путевима ван насеља постижу знатно веће брзине кретања возила што доводи до веће жестине незгода када се догоде.

3.5. Месечна дистрибуција саобраћајних незгода

Највећи број саобраћајних незгода догодио се у току октобра (12,47%), а потом у децембру (10,14%), септембру (9,96%) и јулу (9,07%). Сви остали месеци у току године су доста уједначени по броју незгода (табела 5).

Табела 5. Преглед саобраћајних незгода које су изазвали саобраћајни делинквенти који су издржавали казну затвора у КПЗ Сремска Митровица и Пожаревац у периоду од 1990. до 2005. године, по месецима дешавања

Месец у коме се догодила саобраћајна незгода	Број незгода у периоду од 1990. до 2005. године	
	Број	%
Јануар	37	6,58
Фебруар	35	6,23
Март	33	5,87
Април	40	7,12
Мај	43	7,65
Јун	49	8,72
Јул	51	9,07
Август	43	7,65
Септембар	56	9,96
Октобар	70	12,47
Новембар	48	8,54
Децембар	57	10,14
Укупно	562	100,00

3.6. Часовна дистрибуција саобраћајних незгода

Највећи број саобраћајних незгода се догодио у времену од 18 до 19 часова (11,56%), а потом од 19 до 20 часова (8,54%), од 17 до 18 ч. (7,83%), од 21 до 22 ч. (6,58%), од 20 до 21 ч. (6,41%), од 23 до 24 ч. (6,23%) и од 22 до 23 ч. (5,34%). Најмање незгода се догађало у времену од 07 до 08 ч. (1,60%) и у времену од 10 до 11 ч. (1,60%) - табела 6.

Табела 6. Преглед саобраћајних незгода по часовима дешавања, које су изазвали саобраћајни делинквенти који су издржавали казну затвора у КПЗ Сремска Митровица и Пожаревац у периоду од 1990. до 2005. године

Час у коме се догодила саобраћајна незгода	Број незгода у периоду од 1990. до 2005. године	
	Број	%
00-01	21	3,74
01-02	14	2,49
02-03	16	2,85
03-04	13	2,31
04-05	20	3,56
05-06	16	2,85
06-07	14	2,49
07-08	9	1,60
08-09	14	2,49
09-10	14	2,49
10-11	9	1,60
11-12	11	1,96
12-13	19	3,38
13-14	13	2,31
14-15	15	2,67
15-16	15	2,67
16-17	19	3,38
17-18	44	7,83
18-19	65	11,56
19-20	48	8,54
20-21	36	6,41
21-22	37	6,58
22-23	30	5,34
23-24	35	6,23
Непознато	15	2,67
Укупно	562	100,00

3.7. Број настрадалих лица по тежини последица

У обрађене 562 саобраћајне незгоде највише је било погинулих лица (53,24%) што је више од половине свих настрадалих лица. На другом месту је број тешко повређених (26,84%), док је најмање било лако повређених лица (19,92%) - табела 7.

Табела 7. Преглед настрадалих лица по тежини последица у саобраћајним незгодама које су изазвали саобраћајни делинквенти који су издржавали казну затвора у КПЗ Сремска Митровица и Пожаревац у периоду од 1990. до 2005. године

Тежина последице настрадалих лица у саобраћајној незгоди	Број настрадалих у периоду од 1990. до 2005. године	
	Број	%
Погинула лица	631	53,24
Тешко повређена лица	318	26,84
Лако повређена лица	236	19,92
Укупно	1185	100,00

У просеку је било 2,11 настрадалих лица у свакој саобраћајној незгоди, од чега је 1,12 лица погинуло. Ови подаци недвосмислено говоре колико су саобраћајне незгоде опасна појава у савременом друштву.

3.8. Врста возила којим је изазвана саобраћајна незгода

Од укупног броја возила којима су изазване обрађене саобраћајне незгоде највише је путничких аутомобила (72,05%), а затим теретних возила са прикључним возилом или без њега (17,08%) и пољопривредних трактора (5,34%). Сва остала возила су била знатно мање заступљена у саобраћајним незгодама (табела 8). На подручју Републике Србије 2007. године регистровано је укупно 2.235.389 возила, од чега 1.518.567 путничких аутомобила или 67,93%, 167.416 теретних возила или 7,49%, 9.069 аутобуса или 0,41%, 325.338 трактора или 14,55% итд.

Табела 8. Преглед врста возила којима су изазване саобраћајне незгоде због којих су саобраћајни деликвенти издржавали казну затвора у КПЗ Сремска Митровица и Пожаревац у периоду од 1990. до 2005. године

Врста возила	Број возила изазивача СН у периоду од 1990. до 2005. године	
	Број	%
Мотоцикл	6	1,07
Путничко возило	405	72,05
Теретно возило са прикључ. возилом и без њега	96	17,08
Аутобус	10	1,78
Комби возило	12	2,14
Пољопривредни трактор	30	5,34
Мотокултиватор	1	0,18
Запрежно возило	1	0,18
Бицикл	1	0,18
Укупно	562	100,00

Из наведених података се види да је потребно посветити значајну пажњу возачима путничких аутомобила, али и возачима професионалцима, приликом пројектовања мера друштвене интервенције у области безбедности саобраћаја.

4. АНАЛИЗА И ДИСКУСИЈА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

4.1. Анализа резултата истраживања

На основу анализе 562 судске пресуде и досијеа саобраћајних делинквената у Србији, могу се сумирати следећи резултати:

- Најчешћи узрок саобраћајних незгода јесте алкохол (54,26%), а потом структура личности (11,74%) и непажња (8,01%).
- Најчешћи појавни облик саобраћајних незгода јесте непрописна или неприлагођена брзина (53,01%), а потом неправилно скретање, кретање и окретање (29,36%), непрописно или неправилно претицање (6,58%) и неуступање првенства пролаза (6,41%).
- Највећи број незгода догодио се обарањем пешака од стране возила (33,45%), а потом услед судара возила из супротних смерова (17,26%) и због обарања бициклисте од стране возила (13,70%).
- Највећи број незгода догодио се у насељу (68,33%), док се мањи број догодио ван насеља (31,67%).
- Највећи број саобраћајних незгода догодио се ноћу или у условима смањене видљивости, и то од: 18–19 часова (11,56%), 19–20 часова (8,54%), 17–18 ч. (7,83%), 21–22 ч. (6,58%), 20–21 ч. (6,41%), 23–24 ч. (6,23%) и 22–23 ч. (5,34%).
- Када је реч о врсти возила као средству којим је изазвана саобраћајна незгода, убедљиво је на првом месту путничко возило (72,05%), а потом теретно возило са прикључним возилом или без њега (17,08%) и пољопривредни трактор (5,34%). Аутобуси су учествовали са 1,78%. Наравно, треба знати да у укупној структури регистрованих возила у Републици Србији путничка возила учествују са 67,93%, теретна возила са 7,49%, аутобуси са 0,41%, а трактори са 14,55%, што такође указује на питања везана за учешће професионалних возача у саобраћају.

4.2. Дискусија резултата истраживања

Разматрајући поједине резултате истраживања, може се констатовати следеће:

- На успех у саобраћају негативно дејство имају неповољне навике понашања, а посебно склоност ка управљању возилом под дејством алкохола и склоност ка брзој возњи.
- Интересантно је да је скоро идентичан проценат заступљености алкохола и брзине у саобраћајним незгодама као фактора због којих најчешће настају саобраћајне незгоде.
- С обзиром на то да су алкохол и брзина у знатној мери заступљени као фактори који су допринели настанку незгода које су анализирани, потврђен је значај потребе за применом широке лепезе друштвених мера управо на смањењу броја незгода проузрокованих због ових фактора.

- Структура настрадалих лица потврђује рањивост пешака и бициклиста и указује на потребу унапређења решења у Закону о безбедности саобраћаја на путевима у погледу њихове заштите, као и на потребу додатне едукације возача у погледу рањивости ових категорија учесника у саобраћају.
- Логично је и да се скоро 2/3 саобраћајних незгода догодило у насељеним местима, пошто је чак у 47,15% незгода дошло до обарања пешака и бициклиста који се углавном крећу у насељеним местима.
- Просторна и временска дистрибуција саобраћајних незгода наводи на закључак да посебну пажњу треба посветити одговарајућим техничким решењима у насељеним местима у погледу саобраћајне инфраструктуре (саобраћајне траке, бициклистичке стазе и траке, пешачки прелази који олакшавају прелазак улице лицима са посебним потребама, улична расвета и др.), као и на одговарајуће планирање саобраћајне полицијске контроле.
- Када је реч о возилу као средству којим је изазвана незгода, истраживање показује да су путничка возила заступљена у незгодама у проценту који је за 4,12% већи од укупног процента учешћа ове категорије возила у укупном броју регистрованих возила у Србији. Овај проценат је неповољнији за теретна возила која су заступљена у незгодама у проценту који је за 9,59% већи од укупног процента учешћа ове категорије возила у укупном броју регистрованих возила у Србији, а за аутобусе је већи за 1,37%. Једино је код трактора овај проценат повољнији, тј. мањи за 9,21%. Све ово такође указује да је потребно посветити велику пажњу професионалним возачима и правним лицима која се баве јавним превозом или превозом за сопствене потребе. Треба наставити и даље са кампањама које су усмерене на возаче трактора зато што је велики део Србије пољопривредни регион.

5. ЗАКЉУЧАК

Угроженост људи и имовине у саобраћају је чињеница која оптерећује свако друштво и која намеће потребу стварања ефикасног одбрамбеног система заштите у овој области. Основни предуслов за стварање таквог система заштите јесте утврђивање чињеничног стања о свим појавама и узроцима који доприносе настанку саобраћајних незгода. Зато друштво мора уложити максималне напоре и мобилисати све расположиве снаге и субјекте како би се успешно и ефикасно супротставило свим изворима опасности.

Да би се друштво успешно супротставило свим негативним појавама које прате одвијање савременог саобраћаја, све практичне мере и активности које се предузимају у том циљу морају бити засноване на сазнањима науке о безбедности саобраћаја.

Савремено друштво је заинтересовано да дефинише и препозна лоше возаче. Веома су важна истраживања која покушавају да утврде шта је то што издваја лоше возаче у односу на остале. Ово је од стратешког значаја како би се лоши возачи благовремено ставили под удар мера друштвене интервенције у циљу формирања безбедних навика понашања у саобраћају.

Ради стварања услова за безбедније одвијање саобраћаја у нашим условима, неопходно је спроводити разноврсне мере за повећање нивоа безбедности у саобраћају, формирање и стимулисање безбедног понашања свих учесника у саобраћају.

У складу са наведеним у Србији је потребно реализовати неке од следећих мера општег карактера:

- обезбеђење ефикасности и ефективности рада националног тела за безбедност саобраћаја на путевима;
- спровођење националне стратегије за безбедност саобраћаја на путевима од стране Владе Републике Србије, која је донета за период 2015-2020;
- спровођење усвојеног акционог плана за остваривање постављених циљева националне стратегије за безбедност саобраћаја на путевима;
- унапређење перформанси система безбедности саобраћаја путем организовања и ширења мреже институција које ће бити укључене у активности на пословима безбедности саобраћаја;
- успостављање и јачање капацитета локалних тела за безбедност саобраћаја у свим локалним самоуправама, са приоритетним задатком смањења саобраћајних незгода на путевима на њиховом подручју;
- усклађивање основних стандарда и прописа са онима који владају у свету, а пре свега у Европској унији;
- усвајање новог Закона о безбедности саобраћаја на путевима до краја 2019. године и његово потпуно усклађивање са правним тековинама ЕУ, као и доношење свих подзаконских аката који природно произилазе из њега;

- унапређење Јединствене базе података од значаја за безбедност саобраћаја;
- развијање система праћења ефеката предузетих мера и активности;
- друго.

Поред мера општег карактера, треба реализовати и мере посебног карактера као што су:

- усавршавање постојећих и развијање нових метода примене у области безбедности саобраћаја, а посебно успостављање квалитетнијег система вредновања безбедности саобраћаја;
- омогућавање сарадње између праксе и науке, чиме би се обезбедило спровођење резултата научних истраживања у свакодневном животу;
- унапређење спровођења Закона о безбедности саобраћаја на путевима и подзаконских аката који произилазе из њега;
- промовисање општих и циљаних кампања за повећање безбедности у саобраћају;
- спровођење примереније репресивне политике, пропорционално озбиљности учињених прекршаја;
- континуирано промовисање безбеднијег понашања у саобраћају;
- развијање ставова и навика безбедног понашања у саобраћају код свих учесника а посебно код младих и неискусних возача;
- подизање нивоа квалитета обуке од стране центара за обуку возача;
- праћење младих и неискусних возача у првих пет година њиховог учешћа у саобраћају;
- увођење система сертификавања професионалних компетентности професионалних возача (Certificate of Professional Competence - CPC), у складу са правним тековинама ЕУ;
- унапређење безбедности рањивих учесника у саобраћају на путу;
- унапређење вештина и технике вожње возача;
- унапређење допунског саобраћајног образовања, пре свега возача моторних возила, применом различитих програма и курсева вожње (курс дефанзивне вожње, курс економичне вожње, курс безбедне вожње, остали програми и акције за едукацију и тренинг возача);

- увођење посебног здравственог прегледа за возаче - саобраћајне деликвенте, у поступку повраћаја одузете возачке дозволе;
- обезбеђење ефикаснијег система реаговања друштва према возачима високог ризика и саобраћајним деликвентима-рецидивистима;
- усмеравање значајних активности према најизраженијим факторима ризика у саобраћају (алкохол, прекорачење брзине, агресивна вожња и сл.);
- утицај на формирање позитивних ставова о безбедности саобраћаја и на подршку јавног мњења путем кампања, филмова, брошура, телевизије, радија и др.;
- друго.

Литература

- [1] Јовановић, Д. (2003). Феноменологија и етиологија понашања учесника у саобраћају, Магистарски рад, Факултет техничких наука универзитета у Новом Саду, Србија, Нови Сад.
- [2] Васиљевић, Ј. (2009). Возачи високог ризика-допринос истраживању узрока повећаног ризика код ових возача, Докторска дисертација, Факултет техничких наука универзитета у Новом Саду, Србија, Нови Сад.
- [3] Vasiljević, J. and Jovanović, S. (2012). Socio-demographic characteristics of traffic delinquents in Serbia, 11th. International Symposium - „Road Accidents Prevention 2012“, Collection of papers, Faculty of Technical Sciences, Serbia, Novi Sad.
- [4] Инић, М. (1997). Безбедност друмског саобраћаја, универзитетски уџбеник, Факултет техничких наука универзитета у Новом Саду, Србија, Нови Сад.
- [5] Правноснажне пресуде и лични досијеи саобраћајних деликвената, (1990-2005), КПЗ Сремска Митровица и КПЗ Пожаревац.